

Изх. EP-07/07.04.2025 г.

ЧРЕЗ:

**ДОЦ. НАТАЛИЯ КИСЕЛОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
51-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ДО

**Г-ЖА ПАВЕЛА МИТОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ЕНЕРГЕТИКА
НА 51-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

КОПИЕ:

**Г-Н ЖЕЧО СТАНКОВ
МИНИСТЪР НА ЕНЕРГЕТИКАТА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**Г-Н ПЛАМЕН МЛАДЕНОВСКИ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ОТНОСНО: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за енергията от възобновяеми източници, №51-554-01-72 от 21.03.2025 г., приет на първо гласуване на 03.04.2025 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

Във връзка с приетия на първо гласуване на 03.04.2025 г. Закон за изменение и допълнение на Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗИДЗЕВИ), целящ спешното транспониране на изисквания на Директива 2023/2413 по отношение на разпоредби на Директива 2018/2001 и прекратяване на процедура за нарушение №2024/0211 от ЕК спрямо България, бихме искали да изразим подкрепа за предприетите спешни действия за преодоляване на установеното нарушение и избягване на последващи репутационни и финансови щети за страната.

Същевременно се възползваме от възможността да споделим няколко принципни коментара с прагматичната цел да не бъдат пропуснати съществени елементи от правните разпоредби и най-вече – философията на Директивата, оформящи качествено нов модел на насърчаване на навлизането на ВЕИ.

Новите правила за опростяване и съкращаване на процедурите за издаване на разрешителни както за проекти за енергия от възобновяеми източници, така и за инфраструктурни проекти, които са необходими за интегриране на допълнителния капацитет в електроенергийната система, включващи ясни срокове за процедурите за издаване на разрешителни, насочени към конкретни технологии или типове проекти, се основават на презумпцията, че проектите за възобновяема енергия, съхранението и свързаната мрежова инфраструктура, са от първостепенен обществен интерес. **Но те трябва да бъдат пречупени по реалистичен начин през националния контекст, така че да могат да бъдат приведени фактически в действие.**

В предложените текстове в чл. 22 от ЗЕВИ (§ 6 на законопроекта) се посочват експлицитно дейностите и функциите на предвижданите центрове за административно обслужване в общините, което отчитаме като положително усилие с оглед преодоляване на административните пречки за реализирането на ВЕИ проекти, инвестиционни проекти за съвместно разположение на съоръжения за съхранение на енергия, термопомпи, включително необходимата за присъединяването им мрежова инфраструктура.

Отговорните функции, които настоящият проектозакон вменява на тези звена за контакт, и кратките срокове, в които следва процедурите по издаване на разрешителни да се поместят, изискват на първо място стандартизирани и уеднаквени процедури, така че инвеститорите и мрежовите оператори да не се сблъскат с 265 отделни режима. На второ място е необходима бърза, надеждна и сигурна информационно-комуникационна система. Директивата за ВЕИ предвижда задължение на държавите членки до 21 ноември 2025 г. тези процедури да бъдат изцяло дигитализирани. В този кратък период е необходимо да бъдат предприети мерки¹ за:

- стимулиране на цифровизацията при издаването на разрешителни;
- квалификация на ангажираните експерти в общините и осигуряване на високо ниво на компетентност с оглед на сложността на проектите;
- установяване на ефективна координация между различните институции, мрежовите оператори и инвеститорите;

¹ Включително по смисъла на [Препоръка \(ЕС\) 2024/1343 на Комисията от 13 май 2024 година относно ускоряване на процедурите за издаване на разрешения за проекти за енергия от възобновяеми източници и съответна инфраструктура](#)

- осигуряване на средства с оглед финансово обезпечаване на горните мерки.

Ранното включване на операторите на разпределителната мрежа в процеса на планиране е от ключово значение за стратегическото планиране на потенциалните нужди от разширяване или модернизирание на мрежовата инфраструктура и предвиждането на технически осъществими точки на присъединяване, като по този начин се предотвратяват проблеми на по-късен етап, особено за по-големи проекти за производство на електроенергия. То обаче е следствие от цялостния процес на териториално планиране и устройство.

По повод посоченото в мотивацията на предложените промени **„формулиране на облекчения, свързани с потребителите на собствена електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници и на общностите за възобновяема енергия“**, бихме искали да отбележим като общ коментар, че **когато такива облекчения се основават на преференциални режими за заплащане на мрежови разходи или друг вид изключения от заплащане на причинените от тях разходи за системата, като нетно измерване, таксуване само на база на изтеглена от мрежата енергия/потребление и др., примерите от държавите, в които някои ползватели на мрежата са освободени от мрежови такси или получават специфично тарифно третиране, по същество *разходите се прехвърлят върху други потребители* и водят до необоснованото нарастване на техните сметки.**

С широкото навлизане на **активните потребители и енергийните общности обичайно се намалява изтеглянето на енергия от мрежата не в пиковите часове, когато това би било полезно от системна гледна точка**, а в часовете на високо ВЕИ-производство. По този начин съответните инвестиционни разходи на операторите на мрежата продължават да се увеличават, за да могат да поемат новия товар и новото производство. Нарастващите мрежови разходи оказват натиск за повишаване на мрежовите такси, които несправедливо биват разпределяни само върху останалите ползватели на мрежата, когато тарифните методологии са основани на количеството потребена енергия, а не включват компоненти за присъединена/предоставена мощност.

В контекста на енергийния преход съхранението на енергия, електрическите превозни средства и енергийните общности са обект на повишено внимание именно **поради потенциала им да подобрят цялостната ефективност на системата и ефикасността на инвестициите.**

Специфичните тарифни режими за отделни групи ползватели на мрежата (енергийни общности, домакинства, промишлени потребители и др.), могат да бъдат от полза за постигане на целите на политиката (напр. навлизане на възобновяемите енергийни източници), ако обаче не отразяват съответните мрежови разходи, те не само нарушават ефикасността на системата, като допълнително увеличат необходимостта от инвестиции в мрежата и общите разходи, но и водят до вътрешноевропейска надпревара за субсидии, което в крайна сметка вреди на вътрешния пазар.

Тези факти все по-широко се отчита в дискусиите на европейските институции по темата. В своя доклад за методологиите за мрежови такси, отразяващи разходите, от края на март 2025 г. Агенцията за сътрудничество на енергийните регулатори в Европа² (ACER) многократно подчертава, че „преференциални“ мрежови тарифи или изключения от заплащането на мрежови разходи за определени групи клиенти могат да попречат на постигането на оптимални общи разходи за системата, често причиняват кръстосано субсидиране и повишават сметките на останалите потребители.

В контекста на разработваните от Европейската комисия и планирани за края на 2025 г. **методики за определяне на мрежови тарифи**³ ACER ще препоръча стриктно да се спазват принципите на **справедливо разпределение и отразяване на разходите и недискриминация между потребителите на мрежата**, като подчертава, че *„неоправданите освобождавания, отстъпки или специфични тарифни режими, включително режими за нетно измерване, следва да се избягват и постепенно да се премахват. ... Ако се предоставя отстъпка от тарифата, освобождаване или специфичен тарифен режим, в тарифната методология трябва да се представи подробно обяснение на плюсовете и минусите, а намалението на мрежовите тарифи за съответните мрежови потребители следва да бъде количествено определено и потвърдено, като се посочи също така кои мрежови потребители понасят въздействието“*⁴.

Накрая, използваме възможността да насочим отново дебата към най-съществен и често подценяван фактор за успеха на енергийния преход – **електроенергийната разпределителна мрежа е в центъра му**. Без подходящата мрежа е невъзможно планираното масирано разгръщане на ВЕИ-електропроизводство, което да направи бизнеса и домакинствата независими производители и потребители на енергия. Мрежата е необходима предпоставка за разгръщане на амбициите за електрификация на транспорта и електромобилността, за замяната на отоплението на база изкопаеми горива с иновативни технологии, базирани на по-чистата електрическа енергия. Дигиталните и с бърз обмен на данни разпределителни мрежови системи са и необходимото условие за планираната пълна либерализация на електроенергийния пазар. Всички нови пазарни участници, носители на идеята за зелена трансформация, изискват предоставянето на специфични мрежови услуги, свързани с планирането, присъединяването, управлението и диспечирането на техните товари, вкл. осигуряването на услуги за гъвкавост. **Операторите на електроразпределителни мрежи трябва при това да изпълняват новите си задачи в рамката на основната си отговорност – гарантиране сигурност и непрекъснатост на снабдяването за клиентите.**

Същевременно, **финансирането на електроразпределителните мрежи традиционно се извърша през регулираните им цени**. На фона на липсваща дългосрочна предвидима

² [ACER report Electricity network tariff methodologies in Europe](#), 25.03.2025

³ ЕК, План за действие за енергия на достъпни цени, [СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ](#), COM(2025) 79 final om 26.02.2025 –

⁴ ACER report Electricity network tariff methodologies in Europe, 25.03.2025, сmp. 68.

финансова рамка, може обосновано да се направи извод, че пълната цена на енергийния преход се очаква да бъде финансирана от потребителите. Същевременно, в плановете на други страни членки присъстват оценки за необходимостта от нови инвестиции в мрежови услуги за постигане на целите на зеления преход, както и източниците на финансирането им. Нещо повече – предвиждат се периодични оценки за постигане на целите, за промяна в условията и наличие на тесни места, спрямо които могат да се правят промени както в предвидените инвестиции, така и в инструментите за финансирането им. Най-общо, *предвидените средства за инвестиции в разпределителни мрежи съвпадат с очакваните инвестиции в нови генериращи мощности.*

Особено напоследък темата заема централно място в дискусиите между европейските институции, индустрията и инвеститорите – неслучайно **ЕС обяви 2025 за година на мрежите и енергийната сигурност**. През последното десетилетие публичните средства и частните инвестиции бяха насочени предимно към изграждане на нови зелени мощности, което създаде дисбаланс поради **отсъствието на синхронизирани политики и инструменти за развитие на мрежовата инфраструктура**, която да отговори на нарастващото търсене на мрежов капацитет, цифрови услуги и гъвкавост.

През последните 2-3 години Европа се стреми да намери решение на тези предизвикателства, включително чрез законодателни мерки, но без ясна национална стратегия, адекватно финансиране и координация между заинтересованите страни в България, успешният енергиен преход остава под въпрос.

По тази причина, считаме че е **крайно време да се изгради систематичен национален подход за оценка, планиране, осигуряване и реализиране на нужните инвестиции в разпределителна мрежа**. Въпреки че приветстваме стъпките за транспониране на изискванията на директивата, виждаме, че липсата на систематичен подход в това отношение се проявява и в настоящия ЗИД на ЗЕВИ.

Подкрепяме новите правила за опростяване и съкращаване на процедурите за издаване на разрешителни както за проекти за ВЕИ, така и за мрежови проекти, същевременно намираме комбинацията от устойчиво ниски цени за достъп и разпределение на електрическа енергия в страната (приходи от тарифи) и незначителен дял на безвъзмездните средства в бюджетите на тези регулирани компании за бариера пред операторите на електроразпределителните мрежи да изпълнят предвидената от Директивата, респ. от ЗИДЗЕВИ роля да подкрепят постигането на националните цели в областта на ВЕИ.

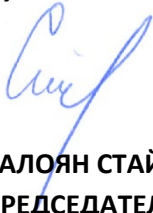
В този смисъл, считаме за необходимо обсъждането със заинтересованите страни и доразвиването на разпоредби в ЗИДЗЕВИ и предвиждане на следващи (допълнителни, доразвиващи текстове) в свързани нормативни актове и регулаторна рамка и практика, отнасящи се до финансовото обезпечаване на заложеното ускорено развитие на

електроразпределителната мрежа, което като темпове и срокове се очаква да импонира на предвиденото ускорено навлизане на ВЕИ.

Именно това е смисълът на т. 34 от Препоръка (ЕС) 2024/1343 на Комисията от 13 май 2024 година относно ускоряване на процедурите за издаване на разрешения за проекти за енергия от възобновяеми източници и съответна инфраструктура⁵, която гласи, че „Държавите членки следва да прилагат дългосрочно планиране на мрежата и съобразени с бъдещото развитие инвестиции в нея в съответствие с планираното разширяване на производствените мощности за енергия от възобновяеми източници, като вземат предвид бъдещото потребление и целта за неутралност по отношение на климата.“.

В заключение, вярваме, че пътят към ефективни решения минава през открит и конструктивен диалог с всички заинтересовани страни – държавни институции, бизнес, НПО, граждански организации и експерти. Убедени сме, че поверените Ви институции имат ключовата роля да иницират този спешно необходим разговор.

С уважение

**КАЛОЯН СТАЙКОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС
ИНСТИТУТ ЗА ЕНЕРГИЕН МЕНИДЖМЪНТ**

⁵ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401343